

STANOWISKO
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 5 marca 2014 r.

**w przedmiocie dopuszczalności zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego osób
odbywających aplikację adwokacką lub radcowską**

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca uwagę, że ramy określające możliwość dodatkowego zatrudnienia lub wykonywania innych zajęć przez asystentów sędziów wyznaczają regulacje ustawowe. Dla oceny dopuszczalności zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego osób odbywających aplikację adwokacką lub radcowską znaczenie ma art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury, który przewiduje, że urzędnik sądowy nie może wykonywać zajęć sprzecznych z obowiązkami urzędnika i podważających zaufanie do sądu lub prokuratury. Co prawda asystent sędziego nie jest urzędnikiem sądowym, jednak także w odniesieniu do jego sytuacji pracowniczej powinna obowiązywać zasada, że asystent nie może wykonywać zajęć podważających zaufanie do sądu (por. art. 155 § 9 Prawa o ustroju sądów powszechnych).

Ustawa o pracownikach sądów i prokuratury oczekuje zatem od prezesów sądów powszechnych podejmowania działań zmierzających do wyeliminowania sytuacji, które stwarzałyby choćby potencjalnie konflikt interesów, a przez to podważały zaufanie do sądu. Decyzja o zatrudnieniu asystenta sędziego należy w każdym przypadku do prezesa sądu, także wtedy gdy osoba aspirująca do tego stanowiska wygrała konkurs. Podejmując tę decyzję, prezes powinien mieć na uwadze zakres czynności wykonywanych przez asystentów sędziów, ich bliską współpracę z sędziami, dostęp do akt spraw sądowych oraz do wewnętrznej bazy danych o toczących się postępowaniach oraz zakres czynności wykonywanych przez aplikantów adwokackich lub radcowskich, które w zasadniczej części polegają na świadczeniu pomocy prawnej w postępowaniach przed sądami (por. art. 77

ustawy - Prawo o adwokaturze oraz art. 35¹ ustawy o radcach prawnych).

Krajowa Rada Sądownictwa dostrzega możliwość wystąpienia istotnego konfliktu interesów w przypadku zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego aplikanta adwokackiego lub radcowskiego, co dotyczy zwłaszcza tej fazy odbywania aplikacji adwokackiej lub radcowskiej, w której aplikant może już występować przed sądem, zastępując adwokata lub radcę prawnego jako pełnomocnik strony (art. 77 Prawa o adwokaturze, art. 35¹ ustawy o radcach prawnych). Może to wpływać na zaufanie do bezstronności sądu oraz wizerunek sądu jako instytucji w pełni niezależnej i wolnej od jakichkolwiek zewnętrznych ingerencji.

Kwestię zatrudnienia aplikantów adwokackich w sądach na stanowiskach związanych z wymierzaniem sprawiedliwości rozwiązał sam ustawodawca, przewidując w art. 79 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 72 ust. 1 pkt 4 ustawy - Prawo o adwokaturze możliwość skreślenia aplikanta adwokackiego z listy aplikantów w przypadku objęcia przez aplikanta adwokackiego stanowiska w organach wymiaru sprawiedliwości (por. jednak wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 13 listopada 2013 r., IIGSK 1007/12).

Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa, już w warunkach konkursu na wolne stanowisko asystenta sędziego powinno być wyraźnie zastrzeżone, że w przypadku wygrania konkursu przez osobę, która jest w trakcie odbywania aplikacji adwokackiej bądź radcowskiej, przed jej zatrudnieniem w sądzie na podstawie umowy o pracę będzie od niej oczekiwane zawiadomienie o tym zatrudnieniu organów samorządu adwokackiego lub radcowskiego albo wystąpienie o skreślenie z listy aplikantów. Pozwoli to na dokonanie przez taką osobę wyboru między zatrudnieniem w sądzie na stanowisku asystenta sędziego a kontynuowaniem aplikacji adwokackiej lub radcowskiej. W przypadku wcześniejszego zatrudnienia takiej osoby na stanowisku asystenta sędziego przez sądu - po rozważeniu wszystkich okoliczności - może przedstawić jej kwestię dokonania wyboru między kontynuowaniem zatrudnienia w sądzie i rezygnacją z aplikacji (skreśleniem z listy aplikantów) a kontynuowaniem aplikacji. Decyzja o zatrudnieniu oraz kontynuowaniu zatrudnienia należy każdorazowo do prezesa sądu. W przypadku kontynuowania aplikacji adwokackiej lub radcowskiej przez asystenta sędziego istnieje możliwość rozwiązania (w trybie wypowiedzenia) stosunku pracy z asystentem sędziego w związku z obawą prezesa sądu co do powstania lub istnienia konfliktu interesów, w szczególności wątpliwościami związanymi z zagrożeniem dla bezstronności sądu i ujawnieniem się okoliczności podważających zaufanie do sądu (por. w tej kwestii uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2012 r., IIPK 315/11).